

10.08.2017 kontrollakt nr 12.2-4/14 riigihangete korraldamise kontrollimise kohta Lasva Vallavalitsuses

Kontrollimise alus: Rahandusministeeriumi 01.06.2017.a kiri nr 12.2-4/04246

Kontrolliobjekti nimetus: Lasva Vallavalitsus

Kontrolliobjekti registrikood: 75000911

Kontrolliobjekti juhi nimi ja ametinimetus: Juris Juhansoo, vallavanem

Kontrolli käigus andsid selgitusi: Tiina Pettai, abivallavanem, Hiie Soome, pearaamatupidaja

Kontrollitav ajavahemik: 01.01.2016 – 31.12.2016

1. Kontrollimise eesmärk ja ulatus

- 1.1 Kontrollimisele kuulus Lasva Vallavalitsuse (edaspidi Hankija) riigihangete korraldamisel riigihangete seaduses (edaspidi RHS) sätestatud nõuetest kinnipidamine ajavahemikul 01.01.2016 – 31.12.2016.
- 1.2 Kontrollimise eesmärgiks oli muu hulgas tuvastada, kas korraldatud on nõuetekohased riigihankemenetlused (lihthanked, hankemenetlused jm); Hankija on riigihanke osadeks jaotamisel järginud osadeks jaotamise korda; hankelepingute sõlmimine ja muutmine on toimunud nõuetekohaselt; Hankija on järginud RHS §-s 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid; erandlike hankemenetluste liikide (väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlus) valik on olnud õiguspärane.
- 1.3 Kontrollitaval ajavahemikul on Hankija riikliku riigihangete registri (edaspidi ka eRHR) kaudu alustanud viis (5) riigihanget:
  - 1) 4 lihthanget;
  - 2) 1 avatud hankemenetluse.
- 1.4 Riigihangete korraldamist 2016. aastal reguleeris Lasva vallavolikogu 17. veebruari 2012.a määrus nr 1-1.5/4 Riigihangete korraldamise kord Lasva vallas.
- 1.5 Käesolevas dokumendis esitatud soetuste maksumused on märgitud ilma käibemaksuta.
- 1.6 Tehingute tegemisel on RHSis sätestatud korrast kinnipidamist kontrollitud Hankija 2016. a raamatupidamise väljavõtte, eRHRis avaldatud dokumentide, kontrollijatele esitatud dokumentide ja Hankija selgituste alusel.
- 1.7 Kontrollakti projekt edastati Hankijale tutvumiseks ja vastuväidete esitamiseks 03.08.2017 kirjaga nr 12.2-4/05858. Hankija esitas 09.08.2017 märkuse kontrollakti projekti punktis 2.8.3.1 toodud summade osas. Hankija märkuse täpsem sisu ning Rahandusministeeriumi selgitused on toodud kontrollakti punktis 2.8.3.1. Sisulisi vastuväiteid Hankija kontrollakti projekti kohta ei esitanud.

2. Riigihangete seaduses sätestatud korrast kinnipidamise kontrollimine

2.1 Aruandlus – riigihanke aruande tähtaegne esitamine

RHS § 37 lõike 1 kohaselt esitab hankija registrile 20 päeva jooksul pärast hankemenetluse lõppemist registri veebilehe kaudu riigihanke aruande. Viidatud säte on RHS § 18² lõike 9 alusel erisusteta kohaldatav ka lihthankes.

Lihthanke viitenumbri 174339 „Küttepelleti ostmine 2016-2017 kütteperioodiks“ riigihanke aruande kohaselt oli hankelepingu sõlmimise kuupäev 27.05.2016.a. eRHRist nähtub, et Hankija esitas riigihanke aruande 27.06.2017.a, so 31. päeval.

Lihthanke viitenumbri 175108 „Lasva valla teehoiukava 2016 - 2017 täitmine“ riigihanke aruande kohaselt oli hankelepingu sõlmimise kuupäev 13.06.2016.a. eRHRist nähtub, et Hankija esitas riigihanke aruande 26.07.2017.a, so 43. päeval.

Avatud hankemenetlusega riigihanke viitenumbri 174240 „Vee- ja kanalisatsiooniteenuse kontsessiooni andmine Lasva valla haldusterritooriumil“ riigihanke aruande kohaselt oli hankelepingu sõlmimise kuupäev 17.06.2016.a. eRHRist nähtub, et Hankija esitas riigihanke aruande 17.08.2016.a, so 61. päeval.

Siinkohal leiame, et riigihanke aruande (ja selle lisa) esitamiseks on RHSis ette nähtud mõistlik aeg. Hankijale oli teada hankelepingu sõlmimise aeg ning sellest tulenevalt ka riigihanke aruande esitamise hiliseim tähtaeg. Seega tulnuks riigihanke aruande esitamine ka vastavalt korraldada.

Eeltooduga on Hankija eiranud RHS § 37 lõikest 1 tulenevat korda riigihanke aruande esitamisel.

Hankija märkis järelevalve raames, et ühelegi riigihanke aruande hilinemisele õigustavat põhjendust ei ole, praegustes väiksemates omavalitsustes on ametnikud paljude valdkondadega samaaegselt hõivatud ja seetõttu hajub administreerimise täpsus.

2.2 Pakkumuste elektrooniline menetlemine

RHS § 55 lõike 7 kohaselt peab hankija võimaldama pakkumuste ja taotluste elektroonilist esitamist vähemalt 50 protsendi ulatuses hankija eelarveaastal planeeritavate riigihangete rahalisest mahust.

Hankija järelevalve raames esitatud hankeplaani nähtub, et eelarveaastal planeeritavate riigihangete rahaline maht oli 450 000 eurot. Seega oleks Hankija pidanud eelarveaasta jooksul võimaldama e-hankeid vähemalt 225 000 euro ulatuses.

Hankija viis 2016. aastal eRHRis läbi ühe pakkumuste ja taotluste elektroonilist esitamist võimaldava riigihanke, eeldatava maksumusega 200 000 eurot.

Eeltoodust tulenevalt ei ole Hankija 2016. aastal täitnud RHS § 55 lõikest 7 tulenevat kohustust.

E-hangetel on hankeinfo veebipõhiselt kättesaadavaks tegemise ja pakkumuste elektroonilise esitamise kaudu vahetu seos RHS § 3 punktis 2 sätestatud riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõttega ning p-s 4 sätestatud konkurentsi efektiivse ärakasutamise põhimõttega.

RHS § 55 lõige 7 on eesmärgilt üleminekusäte, mis peab tagama hankijate valmisoleku lähiaastatel minna üle täies ulatuses (100%) e-hangetele. See tähendab, et tulevikus kaovad riigihangetes täielikult paberandjal pakkumused ja taotlused. Märgitud arvestades, on Rahandusministeerium soovitanud hankijatele juba praegu mitte piirduda üksnes RHS § 55 lõikes 7 sätestatud 50 % kohustusega, vaid eelistada võimaluse korral alati e-menetluse

korraldamist.

Samuti nähtub eRHRist, et Hankija ei ole ka varasematel aastatel viinud läbi pakkumuste elektroonilist esitamist võimaldavaid riigihankeid. Siiski on märgata Hankija asjakohast hankepraktika paranemist ajas, kuna 2017. aastal läbiviidavad riigihanked on korraldatud e-hangetena.

2.3 Maksuvõlgade kontroll enne hankelepingu sõlmimist

RHS § 38 lõike 1¹ kohaselt kontrollib hankija enne hankelepingu sõlmimist maksuvõla puudumist ja andmeid maksuvõla tasumise ajatamise kohta RHS § 38 lõike 1 punkti 4 osas andmekogus olevate avalike andmete põhjal või nõuab Maksu- ja Tolliameti ning pakkuja või taotleja elu- või asukohajärgse kohalike maksude maksuhalduri või pakkuja asukohariigi vastava pädevusega ametiasutuse tõendi esitamist maksuvõla puudumise kohta hankija poolt määratud päeva seisuga, pärast pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse tegemist. Kui ilmneb, et pakkujal on nimetatud päeval maksuvõlg, ei sõlmi hankija selle isikuga hankelepingut ja kõrvaldab ta hankemenetlusest.

Selgitame, et alates 15.03.2011 on võimalik riiklike maksude ja sotsiaalkindlustuse maksete nõuetekohast täitmist kontrollida eRHRi vahendusel. Kuigi RHS ei sätesta otseselt kohustust teostada maksuvõlgade kontrolli eRHR-i keskkonnas (teabevahetus – päringud välisregistritesse), puuduvad hankijal üldjuhul teistsugused vahendid veendumaks, ei pakkujal või taotlejal ei ole riigihanke algamise kuupäeva seisuga maksuvõlgnevusi RHS § 38 lõike 1 punkti 4 tähenduses.

eRHRist ei nähtu, et Hankija oleks kontrollinud eRHRi „Teabevahetus“ rubriigis „Päringud välisregistritesse“ pakkuja maksuvõla puudumist avatud hankemenetlusega riigihankes viitenumbri 174240 „Vee- ja kanalisatsiooniteenuse kontsessiooni andmine Lasva valla haldusterritooriumil“ enne hankelepingu sõlmimist, so 17.06.2016.a.

Hankija selgitas järelevalve raames, et maksuvõlgasid on kontrollitud Maksu- ja Tolliameti avalikus rakenduses.

Märgime, et Maksu- ja Tolliameti avaliku e-päringu alusel saadav info ei tõenda isiku vastavust RHS § 38 lõike 1 punktile 4, kuna päringust saadav info kajastab võlgnevusi Maksu- ja Tolliametile maksukorralduse seaduse § 32 mõistes. Samas märgime, et Maksu- ja Tolliameti avaliku e-päringu kaudu ei ole võimalik kontrollida elu- või asukoha kohalike maksude tasumist (va Tallinnas registreeritud ettevõtjate puhul).

Maksuvõlgade kontrolli teostamine eRHR-i vahendusel tagab ühtlasi riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse, kuna eRHR salvestab ja säilitab välisregistritesse teostatud päringuid, vähendades ja lihtsustades vaidluste korral hankija tõendamiskoormist.

Väljavõtteid (nt ekraanipilti) Hankija Maksu- ja Tolliameti e-päringu teostamise osas ei esitanud. RHS § 3 punkti 2 kohaselt peab hankija tagama riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse. Olukorras, kus ei ole võimalik kontrollida Hankija väidete õigsust ja läbiviidud kontrolli tulemusi, tuleb asuda seisukohale, et Hankija on eiranud RHS § 3 punkti 2 ja § 38 lõiget 1¹.

2.4 Ebaselge maksuvõlgade kontrollimise säte lihthangetes

RHS § 18² lõike 4 teise lause kohaselt lähtub hankija lihthanke dokumendi koostamisel mh

RHS § 38 lõigetes 1-3¹ ja 5 sätestatust või mõnest neist.

Seega lihthanke RHS § 38 lõike 1 punktiga 4 samase regulatsiooni kehtestamine maksuvõlgade kontrollimiseks kohustuslik ei ole.

Hankija on lihthangetes viitenumbriga 177732 „LASVA VALLA LUMETÕRJETÕÖD 2016-2018 täiendav hange“ ja viitenumbriga 174865 „LASVA VALLA LUMETÕRJETÕÖD 2016-2018“ hankedokumentide „HD koos lisadega“ ja „Hankedokument koos lisadega“ punktides 3.2 nimetatud hankemenetlusest kõrvaldamise aluse „Pakkuja peab olema täitnud kõik riiklike ja kohalike maksude tasumise kohustused vastavalt RHS § 38 lõike 1. Riiklike maksude tasumise kohustuste täitmist kontrollib hankija Maksu – ja Tolliametist.“

Riigihankemenetluses nimetatud tingimused peavad olema üheselt mõistetavad. Viidatud kõrvaldamise aluse puhul jääb ebaselgeks, mis päeva seisuga Hankija maksuvõlgade puudumist kontrollib ning mida on Hankija mõelnud, et pakkuja peab olema täitnud kõik riiklike ja kohalike maksude tasumise kohustused vastavalt RHS § 38 lõike 1 – kas viide RHS § 38 lõikele 1 tähendab, et maksuvõlgade kontrollimisel lähtub Hankija ka RHS § 38 lõike 1 punktist 4.

Rahandusministeerium on korduvalt avaldanud seisukohta, et kuigi RHS-ist tulenevalt ei ole hankija lihthanke korraldamisel kohustatud läbi viima maksuvõlgade kontrolli RHS §-s 38 sätestatud viisil, on ta kohustatud järgima RHS § 38 lõike 1 punkti 4, kui ta on lihthanke dokumentides näinud ette RHS § 38 lõike 1 punktiga 4 samase regulatsiooni. Kontrollakti punktis 2.3 selgitame, kuidas toimub RHS § 38 lõike 1 punkti 4 kohane maksuvõlgade kontroll.

Ebaselge maksuvõlgade kontrollimise sätte nimetamisega lihthangetes on Hankija eiranud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid (RHS § 3), ennekõike riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse osas (RHS § 3 punkt 2). Tulenevalt sätte ebaselgusest ei ole võimalik kontrollida esitatud tingimuste täitmist ega ka selle sätte õiguspärasest kohaldamist Hankija poolt.

Hankija märkis järelevalve raames, et maksuvõlgade puudumist kontrolliti Maksu- ja Tolliameti avaliku päringu kaudu.

Nagu eelnevas punktis selgitasime, siis RHS § 3 punkti 2 kohaselt peab hankija tagama riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse. Olukorras, kus sätestatud tingimused on ebaselged, ei ole võimalik kontrollida esitatud tingimuste täitmist ning ka Hankija tegevust tingimuste täitmise kontrollimisel.

2.5 Ebaselge kvalifitseerimise tingimuse nimetamine ning selgituste andmise kaudu riigihanke alusdokumentide muutmine

RHS ei kirjuta hankijatele ette sisulisi kvalifitseerimise tingimusi. RHS § 40-41 määratlevad, milliseid andmeid ning dokumente on hankijal üldse õigus pakkujalt kvalifikatsiooni kontrollimiseks küsida. Sisuliste kvalifitseerimistingimuste sõnastamisel on hankijatele jäetud avar kaalutlusruum, mille teostamisel tuleb järgida riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid (RHS § 3) ning RHS § 39 lõike 1 lauses 2 sätestatut, mille kohaselt peavad kvalifitseerimise tingimused olema piisavad pakkuja või taotleja hankelepingu nõuetekohase täitmisevõime tõendamiseks ning vastavad ja proportsionaalsed hankelepingu esemeks olevate asjade, teenuste või ehitustööde olemuse, koguse ja otstarbega.

RHS § 41 sätestab dokumendid, mida hankijal on õigus pakkujalt tema tehnilise ja kutsealase pädevuse tõendamiseks küsida. Hankijal tuleb igakordselt seada konkreetne kvalifitseerimistingimus, millele vastavust on võimalik viidatud dokumentide abil kontrollida. Konkreetsete kvalifitseerimistingimuste seadmine ei ole vastuolus RHS §-ga 41, vastupidi, konkreetsete kvalifitseerimistingimuste seadmine on alus riigihanke korraldamise üldpõhimõtete järgimiseks.

Ka Riigikohus on haldusasjas nr 3-3-1-24-13 asunud seisukohale, et riigihanke läbipaistvuse (RHS § 3 punkt 2) põhimõttega oleks vastuolus see, kui pakkujad peavad sisulistest kvalifitseerimistingimustest asuma tuletama nõutavaid dokumente ja andmeid. Puudulikult koostatud riigihanke alusdokumendi eest vastutab eranditult alati ning üksnes hankija.

Hankijal tuleb igakordselt seada konkreetne kvalifitseerimistingimus, millele vastavust on võimalik viidatud dokumentide abil kontrollida. Leiame, et konkreetsete kvalifitseerimistingimuste seadmine on alus riigihanke korraldamise üldpõhimõtete (RHS § 3) täitmiseks.

Avatud hankemenetlusega riigihanke viitenumbri 174240 „Vee- ja kanalisatsiooniteenuse kontsessiooni andmine Lasva valla haldusterritooriumil“ hanketeate III osa punkti 2.3 kohaselt pidi pakkuja oma tehnilise ja kutsealase pädevuse tõendamiseks olema täitnud viimase kolme aasta jooksul sarnaste teenuste osutamise lepinguid. Pakkuja pidi esitama olulisemate viimase kolme aasta jooksul täidetud teenuste osutamise lepingute nimekirja koos nende maksumuse, sõlmimise kuupäevade ja infoga teiste lepingupoolte kohta.

Referentslepingute tunnuste, sh näiteks millistele tingimustele vastavat teenust peab hankija hankeesemega sarnaseks tooteks, millistele tingimustele vastavat lepingut oluliseks ning mitu referentslepingut tuleb esitada, määratlemata jätmisega on Hankija eiranud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid (RHS § 3), ennekõike riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse tagamise osas (RHS § 3 punkt 2) ning § 41 lõiget 1 koostoimes. Kui sätestatud tingimused on ebaselged, ei ole võimalik kontrollida esitatud tingimuste täitmist ning ka Hankija tegevust tingimuste täitmise kontrollimisel.

Kõne all olevas riigihankes küsis hankest huvitatud isik, kas lepingute nimekirja asemel võib esitada kohaliku omavalitsuse volikogu otsuse ettevõtte vee-ettevõtjaks määramise kohta. Hankija vastas jaatavalt.

Siinkohal märgime, et RHS § 36 lõigetega 3 ja 4 ei ole kooskõlas hanketeates sätestatud tingimuste täpsustamine RHS § 56 lõigete 1 ja 2 kohaste selgituste kaudu ja ilma algselt esitatud hanketeadet muutmata ja muudetud hankedokumente huvitatud isikutele edastamata.

Samas leiame, et selgituste edastamise kaudu ei ole täidetud RHS § 36 lõikest 3 tulenev kohustus edastada hankedokumentide muutmisel muudetud hankedokumendid üheaegselt kõigile pakkujatele ning nendele taotlejatele ja huvitatud isikutele, kes on saanud hankedokumendid.

2017. aasta 1. septembril jõustuvast riigihangete seadusest selgituste ja selgitusi sisaldavate dokumentidega riigihanke alusdokumentide muutmine selgesõnaliselt keelatud (§ 46 lõige 3).

2.6 Hankekord

2.6.1 Alus pakkumuse võtmiseks ühelt pakkujalt (Hankija hankekorra § 19)

Hankekorra § 19 kohaselt võib võtta pakkumuse ühelt pakkujalt ilma hankekorras kehtestatud korda järgimata alljärgnevatel juhtudel:

(1) Kui asju ostetakse samalt pakkujalt varem ostetud asjade osaliseks asendamiseks või täiendamiseks ning pakkuja vahetuse tõttu tuleks osta teistsuguste tehniliste omadustega asju, mis ei oleks olemasolevate asjadega tehniliselt kokkusobivad, või mille hooldamine ja käitamine tooks kaasa tehnilisi probleeme.

Tegemist on identse alusega RHSis väljakuulutamisetä läbirääkimistega hankemenetluse läbiviimiseks (RHS § 28 lõige 4 punkt 2).

Rahandusministeerium on seisukohal, et vastavasisuline hankekorra säte on vastuolus RHSiga, kuna välistab RHSis sätestatud menetlusreeglite järgimise kohustuse.

Selgitame, et olukorras, kus soetuse eeldatav maksumus ületab riigihanke piirmäära, kuid esineb alus ühe pakkuja poole pöördumiseks, tuleb hankijal RHSist tulenevalt korraldada hankemenetlus ja järgida väljakuulutamisetä läbirääkimistega hankemenetluse reegleid, mis on mh sätestatud RHS §-s 68.

Lisaks olukorras, kus hankelepingu eeldatav maksumus ületab lihthanke piirmäära, on Hankija kohustatud korraldama lihthanke. Lihthanke korral tuleb lähtuda RHSi §-st 18², milles erandeid ühe isiku poole pöördumiseks sätestatud ei ole. Kui hankija leiab, et lihthanke korral on täidetud mõni RHSi §-s 28 sätestatud alus ühe pakkuja poole pöördumiseks, tuleb selle aluse rakendamiseks kasutada lihthanke asemel siiski väljakuulutamisetä läbirääkimistega hankemenetlust (RHS § 16 lõige 8), mille menetlusreeglid on sätestatud mh RHS §-s 68.

Hankija peab kõne all oleva Hankekorra sätte viima kooskõlla RHSis sätestatuga.

2.6.2 Erakorralistel juhtudel riigihanke korraldamine (Hankija hankekorra § 20)

Hankija hankekorra § 20 kohaselt ei pea erakorralistel juhtudel sõlmitava hankelepingu (nt avariitööde) korral hankekorra 4. (lihtmenetlusega riigihanke korraldamine) ja 5. peatükis (riigihangete korraldamine, mille eeldatav maksumus on alla 10 000 euro) sätestatud korda järgima, va riigihanke aruande ja selle lisa esitamise kohustus.

Rahandusministeerium on seisukohal, et vastavasisuline hankekorra säte on vastuolus RHSiga, kuna välistab RHSis sätestatud menetlusreeglite järgimise kohustuse.

Selgitame, et soetuse puhul, mille eeldatav maksumus ületab lihthanke piirmäära, on hankija kohustatud järgima RHS § 18², milles erandit lihthanke sätete kohustuslikkuse osas hankelepingu kiireks sõlmimiseks ette nähtud ei ole.

Kui hankija leiab, et lihthanke korral on täidetud RHS § 28 lõike 2 punktis 3 nimetatud alus, mille kohaselt on hankijal õigus korraldada hankemenetlus väljakuulutamisetä läbirääkimistega hankemenetlusena, kui hankelepingu kiire sõlmimine on vajalik hankijast sõltumatute ettenägematute sündmuste tagajärjel tekkinud äärmise vajaduse tõttu, mis ei võimalda kinni pidada RHSi §-s 35 sätestatud tähtaegadest, tuleb selle aluse rakendamiseks lihthanke asemel siiski korraldada väljakuulutamisetä läbirääkimistega hankemenetlus, mille menetlusreeglid on sätestatud mh RHS §-s 68.

Lisaks selgitame, et RHS § 3 kohaseid riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid (sh olemasoleva konkurentsi efektiivne ärakasutamine riigihankel ning konkurentsi korral

erinevate pakkumuste võrdlemine) peab hankija järgima sõltumata soetuse maksumusest (st alates esimesest eurosendist). Samas mida väiksem on ost, seda vähem formaalsed on ka menetlusreeglid, kuid RHSi järgmise kohustusest vabastamine teatud olukordadeks ei ole RHSiga kooskõlas.

Hankija peab kõne all oleva Hankekorra sätte viima kooskõlla RHSis sätestatuga.

2.6.3 Lihtsustatud korras tellitava teenuse tellimine kord hankekorras

RHS § 13¹ punkti 4 kohaselt peab hankekord muuhulgas reguleerima lihtsustatud korras tellitava teenuse tellimise korra.

Hankija hankekorras vastavasisuline kord puudub.

Hankija peab hankekorra viima kooskõlla RHS § 13¹ punktiga 4.

2.6.4 Lihthanke korraldamise kohustuse piirmäärad hankekorras

Hankekorra 4. peatükis, §-ga 17 reguleeritakse riigihanke korraldamine asjade ostmisel ja teenuste tellimisel, mille eeldatav maksumus on 10 000 eurost kuni RHS § 15 lõikes 1 kehtestatud piirmäärani ja ehitustööde tellimisel 10 000 eurost kuni RHS § 15 lõikes 1 kehtestatud piirmäärani – ehk lihthanke korraldamist.

Siinkohal märgime, et soetuse maksumusega kuni RHS § 15 lõikes 1 kehtestatud piirmäärani, so asjade ja teenuste hankelepingu korral 40 000 euronit ja ehitustööde hankelepingu korral 250 000 euronit, lihthankena käsitlemine ilma näiteks täpsustuseta „välja arvatud“ ei ole õiguspärane, kuna võib olla eksitav – alates 40 000 eurost asjade ja teenuste hankelepingu korral ning alates 250 000 eurost ehitustööde hankelepingu korral on hankija kohustatud korraldama RHS 2. peatüki kohase hankemenetluse (nt avatud hankemenetluse).

Mh märgime, et Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakond viis 2014. aasta I kvartalis läbi hankekordade analüüsi¹. Soovitame Hankijal viidatud analüüsiga tutvuda ning kaaluda enda asutusesise hankekorra täiustamise vajadust ka muus osas peale käesolevas kontrollakti punktis väljatoodud puuduoleva elemendi lisamise ning hankekorra RHSiga kooskõlla viimise.

2.7 Riigihanke õigusvastane osadeks jaotamine ning kohas(t)e riigihankemenetlus(t)e mitte läbiviimine

Õiguspärane menetlusliigi valik RHSis sõltub hankelepingu eeldatavast maksumusest. Hankelepingu eeldatava maksumuse määramise reeglid on sätestatud RHS §-des 20-22, samuti tuleb arvestada RHS §-s 23 sätestatud riigihanke osadeks jaotamise reeglitega.

Siinkohal soovitame tutvuda ka e-riigihangete keskkonna infoportaali rubriigis „Analüüsid ja uuringud“ avaldatud eeldatava maksumuse määramise teemalise analüüsiga.²

---

¹ Arvutivõrgus kättesaadav:

https://riigihanked.riik.ee/lr1/c/document_library/get_file?p_l_id=216053&folderId=134422&name=DLFE-30402.pdf, 10.08.2017.

² Raidla Ellex Advokaadibüroo OÜ analüüs „Riigihanke eeldatava maksumuse määramine“. Arvutivõrgus kättesaadav:

https://riigihanked.riik.ee/lr1/c/document_library/get_file?p_l_id=216053&folderId=523891&name=DLFE-37301.pdf, 10.08.2017.

RHS § 23 lõike 1 kohaselt ei või hankija jaotada riigihanget osadeks RHRis riigihanke teostamiseks kehtestatud korra või nõuete eiramiseks, eriti kui hankelepingu esemeks on funktsionaalselt koos toimivad või sama eesmärgi saavutamiseks vajalikud asjad, teenused või ehitustööd. RHS § 23 lõige 2 täpsustab, et osadeks jaotatud riigihanke iga osa kohta hankelepingu sõlmimisel kohaldatakse kõigi osade summeeritud eeldatava maksumusega hankelepingu sõlmimisele kohaldatavat korda.

Seega riigihanke õigusvastase osadeks jaotamisega on tegemist nt juhul, kui hankija ei ole eeldatava maksumuse määramisel liitnud RHSi mõttes kokkukuuluvate lepingute maksumusi.

Selguse huvides rõhutame, et Hankijal puudub kohustus tellida sama eesmärgi saavutamiseks vajalikke asju ühe riigihankemenetluse raames, kuid eeldatava maksumuse arvestamisel ning kohase menetlusliigi valimiseks tuleb hankelepingute eeldatavad maksumused summeerida. Hankija saab valida, kas korraldada, summeeritud maksumust arvesse võttes, üks hankemenetlus (sh. jaotada riigihanke osadeks ühe riigihankemenetluse raames vastavalt RHS §-le 24) või mitu riigihankemenetlust.

2.7.1 Toiduainete ostmine

Hankija kuluandmete kohaselt tasus Hankija 2016. aastal A.M.F. Hulgi ASile 29 659,70 eurot, Võru Tarbijateühistule 4329 eurot, Lõuna Pagarid ASile 6799 eurot, Emeri Kaubanduse OÜle 7563 eurot, Bacula ASile 1807 eurot ning Rõngu Mahl ASile 2890 eurot, kokku 55 938 eurot toiduainete eest.³

Hankemenetlust Hankija toiduainete ostmiseks ei korraldanud.

Hankija möönis järelevalve raames ka ise, et õigustavat selgitust ei ole ja on alustanud hanke ettevalmistamisega ning loodavad hiljemalt septembris hanke välja kuulutada.

Arvestades, et eelarveaasta jooksul toiduainete eest tasutud kogusumma ületab RHS § 15 lõikes 1 sätestatud riigihanke piirmäära (40 000 eurot), pidanuks Hankija korraldama toiduainete ostmiseks RHSi 2. peatüki kohase(d) hankemenetluse(d).

Hankija ei või jaotada riigihanget osadeks RHS-is riigihanke teostamiseks kehtestatud korra või nõuete eiramiseks, eriti kui hankelepingu esemeks on funktsionaalselt koos toimivad või sama eesmärgi saavutamiseks vajalikud asjad (RHS § 23 lõige 1).

Märgime, et Rahandusministeerium on korduvalt nii oma järelevalvepraktika raames, kui erinevate analüüside ja uuringutega väljendanud seisukohta, et eelarveaasta jooksul soetatavate toiduainete hankelepingute eeldatavad maksumused tuleb õiguspärase menetlusliigi valikuks summeerida. Nt riigihangete osadeks jaotamise teemalises analüüsis oleme selgesõnaliselt toonud näitena välja, et toiduained on sellised asjad, mida kavatsetakse kasutada samal või sarnasel otstarbel.⁴

---

³ Summa ületab riigihanke hankemenetluse korraldamise kohustuse maksumuse piirmäära, so 40 000 eurot asjade ja teenuste hankelepingu korral (RHS § 15 lõige 1).

⁴ Analüüs „Riigihangete osadeks jaotamisest“. Arvutivõrgus kättesaadav: https://riigihanked.riik.ee/lr1/c/document_library/get_file?p_l_id=216053&folderId=134422&name=DLFE-36601.pdf, 10.08.2017.

Juhime ka tähelepanu e-riigihangete infoportaali rubriigis „Analüüsid ja uuringud“ avaldatud toiduainete ostmise teemalisele analüüsile „Toiduainete ostmine ja toitlustamine riigihankena“.⁵

Viidatud analüüsi kohaselt riigihanke osadeks jaotamise ja hanke eeldatava maksumuse reeglitest tulenevalt peab arvesse võtma vähemalt ühe eelarve- või majandusaasta jooksul ostetavate erinevate toiduainete maksumuse lähtudes hanke alustamise aja keskmisest turuhinnast (RHS § 20 lõige 1 punkt 1, lõige 2, § 21 lõige 2). Kuna toiduvalmistamiseks ostetavate toiduainete puhul on ilmselt tegemist sama eesmärgi saavutamiseks vajalike ja/või funktsionaalselt koostoimivate asjadega siis hanke osadeks jaotamine erinevate kaubagruppide (nt leiva- ja saiatooted, piimatooted, tangained jne) lõikes või muul viisil, eesmärgiga vältida hankemenetluse või lihthanke korraldamise kohustust, ei ole lubatud (RHS § 23 lõige 1) (lk 3).

Siinkohal märgime, et toiduseaduse mõistes on mõistega „toit“ hõlmatud ka joogid.⁶

Selgitame, et hankijal lasub riigihangete teostamisel planeerimiskohustus. Kui hankija eelarve ja tegelik vajadus ei lange kokku, siis hiljemalt momendil, kui hankija on järgmise soetusega ületamas riigihanke piirmäära, peab hankija siiski arvestama RHS § 23 lõiget 1 ja 2 sätestatuga ning järgnevad ostud tegema hankemenetlustena.

Toiduainete ostmiseks riigihanke korraldamata jätmisega on Hankija eiranud RHS § 23 lõikeid 1 ja 2, RHS § 15 lõiget 1 ja § 16 lõiget 2 nende koostoimes.

2.7.2 Sõidukite kütuse soetamine

Hankija kuluandmete kohaselt tasus Hankija 2016. aastal Sevenoil Est OÜle 9898,91 eurot ja Circle K Eesti ASile 2915,21 eurot sõidukite kütuse eest, so kokku 12 814,12 eurot.⁷

Lihthankemenetlust (lihthankemenetlusi) Hankija sõidukite kütuse soetamiseks ei korraldanud.

Sellega on Hankija eiranud RHS § 23 lõikeid 1 ja 2, RHS § 15 lõiget 3, RHS § 16 lõiget 1 ja RHS § 18² lõiget 1 nende koostoimes.

Hankija järelevalvemenetluse raames antud selgitustest nähtub, et ka 2015. aastal ületas sõidukite kütuse soetamise maksumus RHS § 15 lõike 3 kohast lihthanke korraldamise kohustuse piirmäära. Seega oleks Hankija pidanud 2016. aasta jooksul soetatava sõidukite kütuse eeldatava maksumuse määramisel ette nägema lihthanke korraldamise kohustuse piirmäära ületamist.

2.8 Riigihankemenetluse korraldamata jätmine

2.8.1 Bussi soetamine

---

⁵ E. Põllu. „Toiduainete ostmine ja toitlustamine riigihankena“. Arvutivõrgus kättesaadav: https://riigihanked.riik.ee/lr1/c/document_library/get_file?p_l_id=216053&folderId=134422&name=DLFE-24901.pdf, 10.08.2017.

⁶ Toiduseaduse § 2 koostoimes Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002 artikliga 2.

⁷ Summa ületab lihthanke korraldamise kohustuse maksumuse piirmäära, so 10 000 eurot asjade ja teenuste hankelepingu korral (RHS § 15 lõige 3).

Hankija kuluandmete kohaselt tasus Hankija 2016. aastal Ain Rand`ile 14 000 eurot selgitusega „Buss MERCEDES-BENZ SPRINTER 413 CDI“.

Lihthankemenetlust Hankija bussi soetamiseks ei korraldanud.

Hankija selgitas järelevalve raames, et kasutatud sõidukite ost hankena ei ole rahaliselt omavalitsusele jõukohane, hinna ja kauba parim suhe saavutatakse turgu jälgides, müügi-pakkumistele kiirelt reageerides. Ostu aluseks on vallavalikogu otsus osta väikebuss otsustuskorras.

Märgime, et olukorras, kus riigihankemenetluses esitatud pakkumuste maksumused ületavad hankija rahalist võimekust, on hankijal RHS § 29 lõike 3 punkti 6 alusel võimalik riigihankemenetlus omal algatusel kehtetuks tunnistada.

Vallavolikogu otsus väikebussi soetamiseks otsustuskorras, st erandi tegemine riigihangete seaduse täitmisest oli meelevaldne.

Lihthanke korraldamata jätmisega bussi soetamiseks on Hankija eiranud RHS § 15 lõiget 3, § 16 lõiget 1 ja § 18² lõiget 1 koostoimes.

2.8.2 Küttepelleti ostmine

Hankija kuluandmete kohaselt tasus Hankija Kronopal OÜle küttepelleti eest 12 675 eurot.

Lihthankemenetlust Hankija küttepelleti soetamiseks ei korraldanud.

Hankija selgitas järelevalve raames, et 2015 aasta lõpus valminud pelletkatlamajade töösse rakendamiseks oli küte vaja osta koheselt.

Selgitame, et olukorras, kus hankelepingu eeldatav maksumus ületas lihthanke piirmäära oleks Hankija pidanud korraldama lihthanke. Lihthanke korral tuleb lähtuda RHSi §-st 18², milles erandeid hankelepingu kiireks sõlmimiseks ette nähtud ei ole.

Hankijal lasub riigihangete korraldamisel planeerimiskohustus. Hankija selgitust, et küttepellet tuli osta koheselt, ei saa pidada asjakohaseks. Antud juhul ei saa esinenud asjaolusid pidada Hankijast mitteolenevateks ega ettenägematuteks. Hankijale oli teada või pidi olema teada, et valmiv pelletkatlamaja vajab töötamiseks ka pelletteid.

Lihthanke korraldamata jätmisega on Hankija eiranud RHS § 15 lõiget 3, § 16 lõiget 1 ja § 18² lõiget 1.

Asjakohase lihthanke korraldamata jätmine võib seotud olla ka Hankija hankekorra §-ga 20, mis sätestab, et erakorralistel juhtudel sõlmitava hankelepingu korral ei pea hankekorra 4. (lihtmenetlusega riigihanke korraldamine) ja 5. peatükis (riigihangete korraldamine, mille eeldatav maksumus on alla 10 000 euro) sätestatud korda järgima (vt. Rahandusministeeriumi seisukohta eelviidatud hankekorra punkti RHSiga kooskõlas mitteolemise kohta kontrollakti punktist 2.6.2).

2016. aastal on Hankija küttepelleti ostmiseks korraldanud riigihanke – lihthange viitenumbri 174339 „Küttepelleti ostmine 2016 – 2017 kütteperioodiks“.

2.8.3 Elektrienergia soetamine

2.8.3.1 Elektrienergia soetamine Alexela Energia ASilt

Hankija järelevalvemenetluse raames antud selgituste kohaselt tasus Hankija 2016. aastal Alexela Energia ASile elektri eest elektrienergia müügilepingu nr EL1200037220 alusel. Tasutud summa jäi alla lihthanke korraldamise kohustuse piirmäära, so 10 000 eurot.

Viidatud leping oli sõlmitud müügiperioodiga 01.01-31.03.2016.a.

Märgime, et hankija võib sõlmida hankelepingu ka lühemaks perioodiks kui üks aasta, kuid sealjuures tuleb silmas pidada, et lähtudes RHS § 21 lõikes 2 sätestatust tuleb hankelepingu eeldatava maksumuse ja sellest tulenevalt menetlusreeglite valikul (vt eelkõige § 16 lg 1-2) arvestada vähemalt 12 kuu maksumusega.⁸

Näiteks kui esimesel korral korraldab hankija hankemenetluse kuueks kuuks hankelepingu sõlmimiseks ja sel perioodil eeldatavalt makstav tasu on 30 000 eurot ilma käibemaksuta, siis peab hankija ikkagi korraldama hankemenetluse RHS 2. peatükis sätestatud korras, sest 12 kuu jooksul eeldatavalt makstav tasu ületab 40 000 eurot ehk riigihanke piirmäära.⁹

Hankija järelevalvemenetluse raames antud selgituste kohaselt tarbis Hankija 2015. aastal elektrit 13 195,10 euro eest, st tarbitava elektri kogusumma ületas lihthanke piirmäära, so 10 000 eurot, mistõttu oleks Hankija pidanud 2016. aastaks elektrienergia soetamisel ette nägema lihthanke korraldamise kohustuse piirmäära ületamist.

Hankija selgitas, et 2015.a lõpp asus lasteaed uude, energiasäästu eesmärgiga rajatud hoonesse; vana lasteaia hooneosa võeti kasutusele vallavalitsusele ja vallal jäi kasutusest välja suure energiakasutusega endine vallavalitsuse ametihoone. 2016. eeldatava elektrienergia kulueelarve rea arvestamisel lähtuti eeldusest, et kulu jääb alla 10 000 euro.

Samas nähtub 2016. a kuluandmetest ning Hankija selgitustest, et 2016. aastal tasus Hankija elektrienergia eest kokku 16 232,65 eurot.¹⁰

Hankija märkis kontrollakti projektile vastuväidete ja märkuste esitamisel, et elektriaktsiis ning taastuenergia tasu ei ole kuidagi seotud elektrienergia müügipakkujaga, mistõttu ei arvestanud nad elektrienergia riigihanke eeldatava maksumuse arvestamisel elektriaktsiisi ning taastuenergia tasuga.

RHS § 20 lõikes 1 on sätestatud üldreegel hankelepingu eeldatava maksumuse arvutamiseks: riigihanke eeldatav maksumus on ilma käibemaksuta arvestatud hankija poolt hankelepingu täitmisel eeldatavalt makstav kogusumma, arvestades muu hulgas tõenäolisi hankelepingu alusel tulevikus tekkivaid kohustusi ja hankelepingu uuendamist. Seega tuleb eeldatava maksumuse hulka arvestada kõik selle lepingu alusel makstavad tasud ja maksud, välja arvatud käibemaks.

Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse § 1 lõike 1 kohaselt on maksuobjektiks/aktsiisikaubaks viidatud seaduse kohaselt elektrienergia ning

---

⁸ E-riigihangete keskkonna KKK rubriigi „Elektrienergia ostmise“ küsimuse nr 1 vastus. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://riigihanked.riik.ee/lr1/web/guest/elektrienergia-ostmine>, 10.08.2017.

⁹ Sama.

¹⁰ so Alexela Energia ASile tasutud 4714,50 eurot (millele lisandub võrguettevõtjale tasutud elektriaktsiis ja taastuenergia tasu 1835,09 eurot) ja Eesti Energiale tasutud 9683,06 eurot (sh elektriaktsiis ja taastuenergia tasu).

elektrituruseaduse § 59² lõike 1 kohaselt arvestatakse elektrituruseaduse §-s 59 nimetatud toetuse rahastamisest tekkiv kulu võrguteenuse tarbimise mahu ning otseliini kaudu tarbitud elektrienergia koguse alusel.

Eeltoodust tulenevalt on riigihanke eeldatava maksumuse määramise üldreegli mõttes elektriaktsiisi ja taastuenergia tasu puhul tegemist tõenäolise elektrienergia hankelepingu alusel tulevikus tekkiva kohustusega.

Asjaolud, et elektriaktsiisi ja taastuenergia tasu kogub võrguettevõtja ning elektrienergia riigihankes küsitakse pakkumusi vaid elektrienergiale, ei ole elektrienergia riigihanke eeldatava maksumuse määramise kontekstis asjakohased.

Riigihanke eeldatava maksumuse määramine on väga oluline osa riigihanke planeerimise protsessist, millest sõltub õigete, konkreetsele riigihankele kohalduvate reeglite valimine.

Lihthankemenetlust Hankija elektrienergia soetamiseks kõne all olevaks perioodiks ei korraldanud.

Lihthanke korraldamata jätmisega elektrienergia ostmiseks Alexela Energia ASilt on Hankija eiranud RHS § 15 lõiget 3, § 16 lõiget 1 ja § 18² lõiget 1 nende koostoimes.

2.8.3.2 Elektrienergia soetamine Eesti Energia ASilt

Hankija järelevalvemenetluse raames antud selgituste kohaselt tasus Hankija 2016. aastal Eesti Energia ASile elektrienergia eest elektrienergia müügilepingute nr 140479 ja 140480 alusel. Lepingud olid müügiperioodiga 01.05.2016 - 30.04.2017. Viidatud lepingu alusel makstav kogusumma ületas lihthanke korraldamise kohustuse piirmäära, so 10 000 eurot (jäädes samas alla RHS § 15 lg 1 kohase riigihanke piirmäära).

Lihthankemenetlust Hankija elektrienergia soetamiseks kõne all olevaks perioodiks ei korraldanud.

Lihthanke korraldamata jätmisega elektrienergia ostmiseks Eesti Energia ASilt on Hankija eiranud RHS § 15 lõiget 3, § 16 lõiget 1 ja § 18² lõiget 1 nende koostoimes.

Siinkohal juhime tähelepanu edaspidiseks, et RHS § 21 lõike 2 kohaselt on eeldatav maksumus eelnenud 12 kuu või esimese hankelepingu sõlmimisest arvates järgmise 12 kuu (või majandus- või eelarve aasta) jooksul sõlmitud või sõlmitavate järjestikuste samalaadsete hankelepingute kogumaksumus. Seega, näiteks kui eelmisel eelarveaastal sõlmitud samalaadsete lepingute maksumused kokku ületasid riigihanke piirmäära (40 000), siis peaks ka järgmisel aastal sama teenuse tellimisel või sama asja ostmisel lähtuma menetlusreeglitest, mis käivad riigihanke piirmäära ületavate hankelepingute kohta.

2.9 Riigihanke korraldamise üldpõhimõtete (RHS § 3) järgimine

Hankija on riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid (sh olemasoleva konkurentsi efektiivne ärakasutamine riigihankel ning konkurentsi korral erinevate pakkumuste võrdlemine) kohustatud järgima sõltumata soetuse maksumusest (st alates esimesest eurosendist).

Hankija kuluandmete kohaselt tasus Hankija Tamro Eesti OÜle hooldekodu tarvis soetatud hooldus- ja ravivahendite eest 9426 eurot.

Hankija selgitas järelevalve raames, et soetuse eel on hindu uuritud erinevate tarnijate kodulehtedelt, taasesitatavat tulemust ei ole.

RHS § 3 punkti 2 kohaselt peab hankija mh tagama riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse. Olukorras, kus ei ole võimalik kontrollida Hankija väidete õigsust ja läbiviidud kontrolli tulemusi, tuleb asuda seisukohale, et Hankija on hooldus- ja ravivahendite soetamisel eiranud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid (RHS § 3).

Hankija märkis, et edaspidi jäädvustatakse hinnapäringud ja dokumenteeritakse valiku põhjendus - valdkonnas pole määrav ainult hind vaid ka kvaliteet.

3. Järeldused

3.1 Järelevalvemenetluse käigus tuvastati mitmeid kõrvalekaldumisi RHSis sätestatud korrast, mis on seotud riigihanke aruande tähtaegselt esitamisega, pakkumuste elektroonilise esitamise nõutavas mahus mitte võimaldamisega, maksuvõlgade nõuetekohase kontrollimisega, ebaselge maksuvõla kontrollimise tingimuse nimetamisega lihthangetes, ebaselge kvalifitseerimise tingimuse nimetamisega, selgituste andmise kaudu riigihanke alusdokumentide muutmisega, hankekorra reguleerimisega, riigihanke mitteõiguspärase osadeks jaotamisega, riigihankemenetluste korraldamata jätmisega ning riigihanke korraldamise üldpõhimõtete eiramisega.

3.2 Tuvastatud kõrvalekalded on Rahandusministeeriumi hinnangul käsitletavad pigem üksikjuhtudena, välja arvatud ühel eelarveaastal tehtavate samaeesmärgiliste ja/või funktsionaalselt koostoimivate soetuste summeerimata jätmine.

Hankija möönis ka ise järelevalvemenetluse raames, et summeerimine on probleemne.

Leiame, et erinevate soetuste tegemise vajadus peaks hankijale olema teada eelnevate aastate põhjal või hankija enda tegevusest tingitud uued vajadused ettenähtavad. Juhul, kui hankija ei tea aga täpselt ette kui palju ja milliseid soetusi on vaja ühel eelarveaastal teha, oleks üheks võimaluseks RHSis sätestatud nõuete järgimiseks raamlepingute sõlmimine (nt raamleping eelarveaasta jooksul hooldusvahendite soetamiseks). Samuti märgime, et Rahandusministeeriumi hinnangul tuleb samaeesmärgilisi ja/või funktsionaalselt koostoimivaid soetusi summeerida sõltumata soetuse tegemise objektist, st kas Kääpa Hooldekeskus, Kääpa Põhikool, lasteaed Pargihaldjas vms. Siinkohal soovitame tutvuda e-riigihangete keskkonna „Kasulik teave“ rubriigis „Analüüsid ja uuringud“ avaldatud raamlepingu teemalise analüüsiga.¹¹

4. Muud tähelepanekud ja soovitused

4.1 Riigihanke planeerimine

Avatud hankemenetlusega riigihanke viitenumbriga 174240 „Vee- ja kanalisatsiooniteenuse kontsessiooni andmine Lasva valla haldusterritooriumil“ eRHRi rubriigis „Teabevahetus“ esitas hankest huvitatud isik mitmeid küsimusi kõne all oleva riigihanke kohta.

Hankija vastas enamuses küsimustele vastusega „OÜ Kagu Vesi on küsitud teabe valdaja ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse mõistes, seega palume antud küsimuses pöörduda

¹¹ E. Põllu. Raamleping. Arvutivõrgus kättesaadav:

https://riigihanked.riik.ee/lr1/c/document_library/get_file?p=1&id=216053&folderId=134422&name=DLFE-23301.pdf, 10.08.2017.

tema poole.“

Riigihanke läbiviimine eeldab hankijalt põhjalikku planeerimistegevust. Riigihanke alustamise hetkeks peavad hankijale olema teada kõik asjakohase menetlusega seotud asjaolud.

Puudulikult ja ebaselgelt koostatud hanke alusdokumentide puhul ei ole tagatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtete (RHS § 3) täitmine, kuna pakkujad võivad tingimustest erinevalt aru saada, mistõttu ei ole pakkumused enam omavahel võrreldavad ning saavutatav parima hinna ning kvaliteedi suhe.

4.2 Vaidlustamisviide Hankija riigihankes tehtud otsustes

Hankija vormistas 2016. aastal riigihankemenetluses tehtud otsused korraldustena, millesse lisis järgneva vaidlustamisviite:

Korralduse peale võib esitada vaide Lasva Vallavalitsusele haldusmenetluse seaduses sätestatud korras 30 päeva jooksul arvates korralduse teadasaamise päevast, või päevast, millal oleks pidanud korraldusest teada saama või esitada kaebuse Tartu Halduskohtule haldusmenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul arvates korralduse teatavakstegemisest.

Esitatud vaidlustamisviide ei ole seaduspärane.

Selgitame, et halduskohtumenetluse seadustiku § 47 lõike 1 kohaselt võib seadus näha mõnda liiki nõude lahendamiseks ette kohustusliku vaidemenetluse või muu kohustusliku kohtueelse menetluse. Sellisel juhul võib kaebuse esitada üksnes siis, kui isik on pidanud kinni nõude kohtueelseks lahendamiseks ettenähtud korrast, ning üksnes ulatuses, milles tema nõuet ei ole selles korras tähtaegselt rahuldatud.

RHS § 117 lõike 1 kohaselt võib pakkuja, taotleja või hankemenetluses osalemisest huvitatud isik vaidlustada hankija tegevuse, kui ta leiab, et RHSi rikkumine hankija poolt rikub tema õigusi või kahjustab tema huvisid, esitades riigihangete vaidlustuskomisjonile sellekohase vaidlustuse.

Seega on RHSi 7. peatükiga „Vaidlustusmenetlus“ ette nähtud kohustuslik kohtueelne menetlus.

Riigihangete vaidlustuskomisjon tegutseb RHS § 119 lõike 12 alusel kehtestatud riigihangete vaidlustuskomisjoni põhimääruse alusel, mille § 1 kohaselt on Rahandusministeeriumi juures asuv vaidlustuskomisjon kohtuväline vaidluste lahendamise organ, mis viib läbi riigihangete seaduses sätestatud vaidlustusmenetlust seaduses ettenähtud alustel ja korras.

RHS § 117 lõike 2 kohaselt võib vaidlustuse esitada ka hankija otsuste peale, mh taotleja või pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamine, taotleja või pakkuja kvalifitseerimine ning kvalifitseerimata jätmine, pakkumuse vastavaks tunnistamine ning pakkumuse edukaks tunnistamine (punktid 8-10 ja 12).

Hankija märkis järelevalve raames, et edaspidi väldivad seda viga.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Estella Põllu
Osakonnajuhataja asetäitja
Riigihangete ja riigiabi osakond

Kontrollija:
Doris Teiv
jurist riigihangete järelevalve alal
riigihangete ja riigiabi osakond
611 3274; doris.teiv@fin.ee